

داکتر عبدالرحمن زمانی

هفتم و هشتم ثور تا چه وقت میتوان صدای قربانیان را خاموش نگه داشت؟

راپور ها و اسناد مؤسسات ملل متحد، سازمان های حقوق بشر بین المللی و افغانی، مؤسسات بشردوستان، خبرنگاران، و محققین، در رابطه با رویداد های هفتم و هشتم ثور، مملو از ذکر واقعات تکان دهنده جنایات هولناک و تخطی های وسیع حقوق بشر و قوانین بین المللی در افغانستان میباشند. تخطی ها و جنایاتی که از هفت ثور سال ۱۳۵۷ توسط کودتای متحدین سابق سردار محمد داوودخان و با سقوط رژیم داوود خان آغاز یافت، در هشتم ثور سال ۱۳۷۱ با پیروزی احزاب هفت گانه و هشت گانه مجاهدین در پاکستان و ایران وارد مرحله نوین گشت، و تا امروز هم به اشکال دیگری ادامه دارد .

در یک راپور سال ۲۰۰۵ کمشنری عالی حقوق بشر ملل متحد تحت عنوان گزارش نقشه برداری جنایات جنگ که از نشر بازماند، آمده است که از ۲۷ اپریل سال ۱۹۷۸ تا ۲۲ دسمبر سال ۲۰۰۱ تمام گروه های مسلح مرتکب جنایات جنگی شده اند. این راپور که برای مدت کوتاهی در وبسایت یوناما، دفتر همکاری ملل متحد برای افغانستان، نشر شده بود، بعد از هوشدار دیپلوماتیک و شکایتی که گویا ذکر نامهای مامورین بلند پایه و مهم حکومت افغانستان در رابطه با ارتکاب جرایم شدید بین المللی به ماموریت سیاسی ملل متحد در افغانستان صدمه خواهد رساند، فوراً از آن سایت برداشته شد. (۱) درین راپور، که بعد ها کاپی های آن بین حلقه های خاص فعالین حقوق بشر افغان و خارجی دست بدست گشت، و این قلم نیز آنرا بدست آورده است، نوشته شده است که:

«هیچ راپوری نمیتواند آنچه را که بر افغانها گذشته است، بصورت کامل انعکاس دهد. هر افغانی از خود قصه و یا قصه هائی از رنج و قربانی هایش را برای گفتن دارد . آنها همچنان در باره عواملین آن رنج ها مثل نیروهای عسکری ، ملیشیا ها، قوماندانان، و افراد مسلح (افغان و خارجی) هم داستان هائی دارند، آنهائیکه با یکدیگر به خاطر خواست هایشان، یعنی قدرت سیاسی، پول و انتقام میجنگیدند، بعضی از قربانیان به جنایتکاران تبدیل شدند، و بعضی از جنایتکاران هم درین دوره خشونت خود قربانی شدند، دوره مسلسلیکه سرعت آن کم شده، اما تاحال ادامه دارد. »

در جمله اسناد مهم و سانسور شده یکی هم گزارش "ترسیم منازعه افغانستان" بود که از طرف کمیسیون مستقل حقوق بشر افغانستان تهیه گردیده، و حاوی جزئیات نقض حقوق بشر در سه دهه ۵۰ اخیر و نام های ناقضین حقوق بشری بود. حکومت آقای کرزی بنا بر دلایل معلوم از نشر این

گزارش جلوگیری کرد، و در نتیجه آن نه تنها ناقضین حقوق بشر در افغانستان افشا نشدند و مورد پیگرد قانونی قرار نگرفتند، بلکه خود را در انتخابات دوره های مختلف نیزکاندید کردند و حالا هم مثل سیزده سال گذشته تلاش دارند با وارد شدن در ارگانهای دولتی به غصب دارائی های عامه و شخصی، اختلاس، فساد اداری، قاچاق موادمخدر، و تخطی های حقوق بشر کماکان ادامه دهند.

در گزارش مستند "ترسیم منازعه افغانستان" که در نتیجه تحقیق و بررسی شش ساله در هشت صد صفحه تهیه شده است، تخطی های حقوق بشر از آغاز کودتای ثور تا سقوط رژیم طالبان در سال ۲۰۰۱ میلادی با تفصیل ثبت شده است. حوریه مصدق (۲) یکی از فعالین حقوق بشر که از ناظرین سازمان عفو بین الملل و از تدوین کننده های این گزارش است، می گوید که در فهرست نقض کننده های حقوق بشر در جریان جنگ های داخلی، نام های کسانی هم دیده می شود که در حکومت فعلی در کرسی های مهم کار می کنند.

ائتلاف ملی افغانستان، که از اکثریت اعضای آن در گزارش "ترسیم منازعه افغانستان" یاد آوری شده، تهیه و نشر این گزارش را دشمنی جریان های خاص علیه مجاهدین می داند. اما خانم مصدق می گوید که محتویات این گزارش با حقانیت تهیه شده است. در گزارش ترسیم منازعه، در تمام افغانستان یک صد و هفتاد گور دسته جمعی ثبت شده است که از این میان یکی از قبور ها شکافته شده و معاینات بالای آن صورت گرفته است.

بر اساس گزارش روزنامه نیویارک تایمز (۳) مؤرخ ۲۲ جولای ۲۰۱۴ یک گوردسته جمعی در ساحه وزارت داخله افغانستان کشف شده است. محمد اشرف بختیاری رئیس طب عدلی به نیویارک تایمز گفته است که وزارت امور داخله به او دستور داده تا در مورد هویت کسانی که از این گور پیدا شده اند، به کسی معلومات ندهد، زیرا این موضوع خیلی سری و محرم است. اما آقای بختیاری در مورد موجودیت گور های دسته جمعی در سایر مناطق افغانستان با جرات صحبت کرده و تحقیق در آنجا ها را ضروری می داند.

نیویارک تایمز مینویسد که در فهرست تخطی کننده های حقوق بشر، به شمول هر دو معاون رئیس جمهور، مارشال محمد قسیم فهیم (که چندی پیش وفات یافت) و عبدالکریم خلیلی، نام های عطا محمد نور والی بلخ، عبدالرشید دوستم رهبر جنبش، محمد محقق رهبر حزب وحدت، حتی احمد شاه مسعود و در حدود پنج صد تن دیگر دیده می شود. در گزارش همچنان در مورد قتل افراد ملکی و زندانیان که گفته می شود توسط طالبان مسلح و سایر گروه های مسلح به شمول حزب اسلامی صورت گرفته، نیز تحقیق شده است.

فعالان حقوق بشر، مقامات افغان را متهم می کنند که با تهیه کننده های این گزارش مخالفت دارند. امامسؤلین سازمان ملل متحد خواهان نشر گزارش

هستند، در حالی که شماری از مقامات امریکائی و افغان نگرانی دارند که نشر این گزارش شاید باعث جنگ های داخلی شود. یک مسؤل سفارت امریکا در کابل به روزنامه نیویارک تایمز گفته است «نخستین باری که این گزارش را دیده، خیلی ترسیده بود». این مسؤل امریکائی که می خواهد نامش گرفته نشود، گفته است که «یک روز زمان نشر این گزارش فرا خواهد رسید، اما حالا وقت مناسب نیست.»

به اساس معلومات کمیسیون مستقل حقوق بشر ۸۳۰ قربانی گورهای دسته جمعی تا حال شناسائی شده اند. خواست مردم از نقاط مختلف کشور و تقاضاهای مکرر برای شناسائی گورهای دسته جمعی، نامهای جنایتکاران مسؤل و تعیین دوره هائیکه در آن این جنایات صورت گرفته است، بر گوش های کر آقای کرزی تاثیری نداشته است.

مسؤلان کمیسیون حقوق بشر می گویند که صلاحیت و وظیفه نشر گزارش شان مربوط به حکومت است و کمیسیون های ملی حقوق بشر تنها مسؤلیت تهیه چنین گزارش ها را دارند. خانم سیما سمر رئیس کمیسیون میگوید که «تطبيق عدالت وظیفه بی قید و شرط حکومت ها است. متاسفانه نهادهای دولتی افغانستان هنوز در وضعیتی قرار ندارند که با جرایم جنگی و جرایم ضد بشری در افغانستان برخورد کنند.»

دولت افغانستان بزرگترین مانع در راه تأمین حقوق بشر در افغانستان میباشد. کمیسیون حقوق بشر افغانستان در جنوری ۲۰۰۵ نظرخواهی ای را تحت عنوان «صدای مردم برای عدالت» با ۴۱۵۱ تن از قربانیان در سرتاسر کشور انجام داده است. نظرخواهی این کمیسیون در مورد تطبيق عدالت نسبت به جرایم گذشته نشان داد که ۸.۸۶ درصد مردم خواهان اجرای عدالت بودند، ۴.۷۶ درصد مردم اظهار داشتند که به محاکمه کشاندن مجرمین اوضاع امنیتی را بهبود می بخشد و همچنین ۹۰ درصد مردم خواهان برطرفی ناقضین حقوق بشر از پست های دولتی گردیدند.

همین هفته گذشته در کابل صدها تن از بازماندگان قربانیان با تجمع در قصر دارالامان، خواهان اجرای عدالت بر کسانی شدند که در کشتار، دربدری و ویرانی دست داشته اند. بازماندگان قربانیان به شکل سمبولیک تابوت های سیاه پوشی را که در آنها هفت ثور و هشت ثور نوشته شده بود، حمل کردند.

آنان گفتند برای یادبود از هزاران قربانی که رویدادهای هفت و هشت ثور به جا گذاشته و اکثر قربانیان بدون غسل و کفن زیر خاک شده اند، چنین مراسمی را اجرا می کنند. به اساس گزارش ۸ صبح، اعضای خانواده های قربانیان دسته های گل را نیز بر عکس های قربانیان گذاشتند که توسط احزاب خلق و پرچم برده و تیرباران شده بودند. عکس های قربانیان توسط کودکان حمل می شد و آنها با زبان کودکانه می گفتند که باید عاملان کشتارها جزا ببینند. این مراسم در قصر دارالامان برگزار شد، جایی که

خود شاهد رویدادهای خونین پس از هفت و هشت ثور بوده است. برگزارکنندگان این مراسم گفتند قصر دارالامان خود شاهد جنایتها و وحشت‌هایی است که این دو روز در پی داشته است. خانواده‌هایی که در نتیجه حوادث پس از هشتم ثور یا پیروزی مجاهدین قربانی داده‌اند نیز در این مراسم حضور داشتند. آنها گفتند که هشت ثور یکی از سیاه‌ترین روزهای غم‌انگیز می‌باشد؛ به‌خاطری که پس از این روز بدبختی‌های آنان شروع شد. یکی از بازماندگان می‌گوید کسانی که عاملان جنگ، کشتار و ویرانی کابل بودند، حالا در قدرت هستند و هیچ‌کسی نمی‌تواند از آنان سوال کند. او گفت که حکومت آینده نباید جنایتکاران را به قدرت برساند.

در همین حال بازماندگان قربانیان با نشر اعلامیه‌ای خواستار عدالت در برابر کسانی شدند که سبب کشتار و خشونت شده‌اند. در این اعلامیه آمده است که منشور مصالحه ملی که جنایتکاران را برائت داده است، باید ملغی شود. اعلامیه تاکید کرده است که حکومت باید منارهایی به یادبود از قربانیان هفت و هشت ثور بسازد و در قانون جزای افغانستان نیز جزای مشخصی برای جنایتکاران جنگی و ناقضان حقوق بشر در نظر گرفته شود.

البته تا حال خواست اجرای عدالت انتقالی و جزائی افراد متهم به نقض حقوق بشر در داخل افغانستان و اقدامات دولت افغانستان تمرکز داشته است. اما سکوت و خاموشی دولت افغانستان در رابطه با تامین عدالت و دادخواهی قربانیان فجایع تمام دوره‌های جنگ، پیاده نکردن برنامه عمل سال ۲۰۰۵ آقای کرزی و بعداً در سال ۲۰۱۰ انداختن آن به ذباله دان، تصمیم جلوگیری از نشر راپورهای که ذکر شده، و بدتر از همه تصویب منشور مصالحه و معافیت در پارلمان و احتمال سهم‌گیری جنایتکاران در حکومت جدیدی که در نتیجه انتخابات اخیر بوجود خواهد آمد، نشان می‌دهد که ضرورت و اهمیت استفاده از محکمه بین‌المللی جنائی یا **International Criminal Court** برای افغانستان بیشتر شده و باید در محراق توجه فعالین حقوق بشر قرار گیرد.

(پایان)

ماخذ

1. Una Moore, the Pearls of Mapping Afghanistan Conflict, Oct 19, 2010.
2. حوریه مصدق ۴ اپریل ۲۰۱۴، نشریه امنیستی انترنشنل.
3. نیویارک تایمز مقاله مورخ ۲۲ جولای ۲۰۱۲ تحت عنوان **Top Afghans Tied to '90s Carnage**